Journal of MCU Palisueksabuddhaghosa Review
วารสาร มจร บาฬีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์
ISSN : 2539 - 5777

การประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

An Application of Titthadhammikatthapayochana Principle of Farmer in Sawead Sub-district, ThaChang District, Surat Thani Province

นิลุบล เผือกเดช, Nilubon Phueakdet[1]
โสภณ ขำทัพ, Sophon Khumtrup[2]
สุจิตรา ทิพย์บุรี, Sujittra Tipburi[3]
พระครูบวรชัยวัฒน์, Phrakhrubowonchaiwat[4]
E-mail: sophonkhumtrup@gmail.com

Received: *Jury 13, 2023* **Revised:** *June 22, 2024*
Accepted: *June 26, 2024*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) ศึกษาหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ และ 3) วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลคำสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1) การดำเนินชีวิตของเกษตรกร เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนควบคู่ไปกับการพัฒนาความสุข ทั้งของตน ผู้อื่น และคนหมู่มาก เป็นผลดีทั้งแก่ตน ผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม เกษตรกร

---

[1] พุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช Buddhist studies for Development, Mahamakut Buddhist University, Srithammasokkaraj Campus.

[2] อาจารย์ พุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช Buddhist studies for Development, Mahamakut Buddhist University, Srithammasokkaraj Campus.

[3] อาจารย์ พุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช Buddhist studies for Development, Mahamakut Buddhist University, Srithammasokkaraj Campus.

[4] อาจารย์ พุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช Buddhist studies for Development, Mahamakut Buddhist University, Srithammasokkaraj Campus.

ผู้ดำเนินชีวิตตามแนวทางนี้จะเป็นทั้งคนดี คนเก่ง และมีความสุข เนื่องจากทุกองค์ประกอบของชีวิตคือ ร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน 2) ทิฏฐธัมมิกัตถะ เป็นหลักธรรมสำคัญทางเศรษฐกิจในพุทธศาสนาหมายถึง ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง คือ (1) อุฏฐานสัมปทา ความขยันหมั่นเพียร คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน, (2) อารักขสัมปทา การรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงานอันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร, (3) กัลยาณมิตตตา คบคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักกำหนดบุคคลในถิ่นที่อาศัย, (4) สมชีวิตา มีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม คือรู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิต หรือเรียกว่า “หัวใจเศรษฐี” คือ อุ อา กะ สะ 3) การประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร คือ (1) ความหมั่น ในการรับรู้การประกอบอาชีพที่สุจริต ฝึกฝนตนให้มีความชำนาญและรู้จริงในกิจการงาน, (2) การรักษา มีความเข้าใจ ความพึงพอใจในการใช้ปัญญาเป็นหลักคิดพิจารณาและคิดคำนวณเสมอ, (3) การคบหามิตร ที่ต้องมีเพื่อนที่ดีสนับสนุน ช่วยเหลือ แนะนำสิ่งดีๆ และสามารถนำหลักธรรมในพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ได้, (4) การเลี้ยงชีวิต ที่ต้องรู้จักใช้จ่ายทรัพย์เพื่อเลี้ยงชีวิตอย่างสมเหตุสมผลสอดคล้องกับหลักโภคสุข องค์ความรู้ที่ได้จาการวิจัย ออกมาเป็น “UAKS Model”

คำสำคัญ : ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์, การดำเนินชีวิต, เกษตรกร

Abstract

This research paper focuses on the following objectives: 1) to study lifestyle of Agriculturist, 2) to study *Diṭṭhadhammikatthapayojana* and 3) to analyze application of *Diṭṭhadhammikatthapayojana* in lifestyle of farmer iin Sawaid Subdistrict, Thachang district, Surat Thani province. It was qualitative research done by taking data from in–depth interviews by purposive sampling method for 10 key informants using descriptive type of content analysis and analytic description.

The results were found that: 1) The lifestyle of farmers covers a sustainable development with happiness growth of oneself, others, and the masses, it is the good for individual, others, the environment and society. Those farmers followed this way will become good, skillful and happy person for all component of life, physical, mental, social and environmental conditions will be developed at the same time, 2) *Diṭṭhadhammikatthapayojana* is a key economic doctrine in Buddhism. The four current benefits were as follows: (1) *Uṭṭhānasampadā or* being diligent in performing duties, (2) *Ārakkhasampadā* or endowing with property preservation, knowing how to protect and preserve their wealth, and the work done with diligence by oneself, (3) *Kalyanamittatā* or being friendly with good people, knowing how to determine the person in the original places, (4) *Samajīvitā* or having a proper life, knowing how to determine income and expenses for living. This was known as ‘The heart of a millionaire’ with 4 abbreviations: U, Ā, Ka, Sa. 3) An application of

Diṭṭhadhammikatthapayojana in lifestyle of farmers at Sawaid subdistrict, Thachang district, Surat Thani province was as follows: (1) *Uṭṭhānasampadā*: Farmers must work honestly, training yourself to be proficient and know the truth about the work to do, (2) *Ārakkhasampadā*: Farmers must focus on a will or contentment, and always use knowledge as the basis for consideration and calculation, (3) *Kalyanamittatā*: Farmers must associate with good friends to support and correct advices, helping them in needed times of and faith in Buddhism, (4) *Samajīvitā*: Farmers must know how to spend their money reasonably for living based on the principle of worldly happiness.

Keywords: *Diṭṭhadhammikatthapayojana*, lifestyle, Agriculturist

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทางเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำอยู่ทั่วโลก ทำให้ภาคเกษตรกรรมซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ มากมาย ได้แก่ ปัญหาด้านผลผลิต ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ ปัญหาด้านการพัฒนาสินค้าและการบริการ ปัญหาด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ การขาดแคลนเงินทุน รวมทั้งขาดการเชื่อมโยงการส่งเสริมระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้งสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน เป็นต้น เกษตรกรมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทั้งธุรกิจการเกษตรและผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้สามารถอยู่รอดและเติบโตได้ในสภาวการณ์ของการแข่งขันที่รุนแรงทางธุรกิจจากทั่วโลก ที่จะต้องเผชิญกับปัญหาด้านการผลิต การตลาด การบริหารงาน การเงินและการบัญชี และทรัพยากรบุคคล เป็นต้น รวมไปถึงปัญหาการเพิ่มผลผลิตในเรื่องคุณภาพและต้นทุนต่างๆ อันจะก่อให้เกิดความอ่อนแอทางด้านเสถียรภาพการดำเนินชีวิตของเกษตรกร เช่น สภาพความคล่องทางด้านการเงินของเกษตรกร รวมไปถึงความมั่นคงของการทำการเกษตร เป็นต้น สังคมเกษตรกรไทยก็เช่นกันจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคเทคโนโลยี ด้วยการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรให้มีคุณภาพ และมีการเรียนรู้ทางทักษะเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งสร้างพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ และเพิ่มความรับผิดชอบต่อส่วนรวมให้มากยิ่งขึ้น การพัฒนาจึงมุ่งเน้นไปที่ “การดำเนินชีวิตของเกษตรกร” มากยิ่งขึ้น รวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างของการเกษตร การพัฒนาระบบการบริหารงาน ทรัพยากรบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ในส่วนราชการ เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ให้สอดคล้องกับสภาวะในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมไปถึงนวัตกรรมยุคใหม่ที่เป็นองค์ประกอบสนับสนุนการบริหารงานของเกษตรให้ประสบผลสำเร็จ[5]

[5] นพดล สุวรรณสุนทร. **หลักการบริหารงานสมัยใหม่ ประยุกต์ใช้ควบคู่กับหลักพุทธธรรม**. สุพรรณบุรี : วิทยาลัยการอาชีพสองพี่น้อง. 2555. หน้า 1.

สภาพปัญหาการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในสังคมไทยยังคงเป็นไปด้วยความยากลำบาก และยากจนอยู่ ซึ่งภาคการเกษตรของไทยยังคงมีปัญหาต่างๆ ดังเช่น จำนวนครัวเรือนประชากรเกษตรมีแนวโน้มลดลง 0.09% ต่อปี (สถิติในปี 2560 มีจำนวน 5.71 ล้านครัวเรือน) รายได้ไม่เพียงพอต่อประชากรเกษตรเป็นหนี้ จำนวนประชากรเกษตรลดลงอย่างต่อเนื่อง และแรงงานประชากรเกษตรมีผู้สูงอายุมากขึ้น ส่งผลให้ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร สภาพปัญหาดินที่เกิดตามสภาพธรรมชาติเพิ่มขึ้น เช่นดินเปรี้ยว ดินเค็ม การชะล้างของพื้นที่ลาดชัน สภาพปัญหาดินที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ที่ดินเพิ่มขึ้น (ดินปนเปื้อน) เกษตรกรจำนวนมากไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน พื้นที่ชลประทานมีไม่เพียงพอต่อการทำเกษตร โดยเพิ่มขึ้นปีละประมาณ 3.5 แสนไร่ สถาบันเกษตรส่วนใหญ่ยังไม่เข้มแข็ง บางส่วนขาดโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการที่ดี ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการเงิน การตลาด และองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีการเกษตร[6] ซึ่งทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565 – 2569) ได้เน้นความต่อเนื่องกับแผนพัฒนาที่ผ่านมา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุล มีการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรในชุมชนต่างๆ เพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินงานในรูปของธุรกิจเกษตรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ มาขยายผล[7] และประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นการปฏิบัติตนเพื่อการรู้แจ้งทั้งทางโลกและทางธรรม นั้น จะประกอบด้วยการเรียนรู้ ฝึกฝน อบรม และพัฒนาตนเพื่อบรรลุถึงผลอันเป็นความสุขตามต้องการในปัจจุบัน เรียกว่า หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 หรือหลักการที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขในปัจจุบัน เป็นหลักที่บอกว่ามนุษย์ต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และจะต้องทำการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาด้วยความไม่ประมาท การนำหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 คือ ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขในปัจจุบัน ได้แก่ อุฏฐานสัมปทา ขยันหมั่นเพียรทำงาน อารักขสัมปทา คุ้มครองรักษาทรัพย์ กัลยาณมิตตตา คบคนดีเป็นมิตร และสมชีวิตา มีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม[8] มาเพื่อการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำให้เกิดความสุขมากขึ้น ซึ่งเกษตรกรตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีศาสนาอย่างเคร่งครัด โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจของเกษตรกรตำบลเสวียด และรวมทั้งใช้ประกอบกิจกรรมพิธีกรรมต่างๆ หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลเป็นอย่างมากใน การดำเนินชีวิตประจำวันของ

---

[6] สำนักวิชาการ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร์. **การปฏิรูปภาคการเกษตร พ.ศ. 2560 วาระที่ 14, สรุปการปฏิรูปภาคเกษตร**. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2561.

[7] สำนักนายกรัฐมนตรี. **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2565–2569)”**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565.

[8] องฺ.อฏฐก. (ไทย) 23/144/289.

เกษตรกรตำบลเสวียดในทุกด้าน ตลอดจนการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมคำสอนหรือบทบัญญัติในทางพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมหรือความจริงอันสูงสุด

ดังที่กล่าวมานี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัย ด้วยคาดหวังไว้ว่าการศึกษาวิจัยได้มีส่วนเข้าไปช่วยแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงทางด้านจิตใจของเกษตรกรให้มีความเข็มแข็งที่จะนำชีวิตสู่ความสำเร็จสูงสุดในการทำธุรกิจภาคเกษตรกรรมให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป และยังสามารถนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรให้มีความสุข และรู้แนวทางในมรรควิถีของการสร้างความสุข อีกทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและภาคเอกชน จึงกล่าวได้ว่าภาวการณ์ของปัญหาที่เกษตรกรไทยกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบันโดยรวมนั่นคือ ความทุกข์ ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพปัญหาในการดำเนินชีวิตนั่นเอง” โดยผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตของเกษตรกร และพัฒนาชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) การดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2) หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์

3) วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) แบบวิจัยเอกสาร (Documentary research) มีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 ท่าน ระหว่างเดือนมิถุนายน 2565 – เดือนเมษายน 2566 และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เขียนอธิบาย (Descriptive Analysis) มีระเบียบแบบแผน (Inductive Method) เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด โดยมีขั้นตอนการทำวิจัยดังนี้

1) การสำรวจเอกสารโดยศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเผยแผ่ทางด้านการรับรู้ ความเข้าใจ และนำไปใช้ โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้เป็นระบบทางวิชาการ และศึกษาเอกสารปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาและอรรถกถา ศึกษาเอกสารทุติยภูมิ คือเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และฉบันที่ 13 รูปแบบ วิธีการ และเป้าหมายในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรตามแผนยุทธศาสตร์การเกษตรและสหกรณ์ และเอกสารทางวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้วิจัยมีหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน และไปสัมภาษณ์ตามกำหนดที่ท่านสะดวก ตรงตามเวลาและวันนัดที่ระบุไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ขออนุญาตถ่ายภาพและบันทึกเทปการให้สัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำเทปบันทึกการสัมภาษณ์มาถอดความสาระสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลและบันทึกประเด็นการสัมภาษณ์

3) นำเสนอผลการวิจัยการประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้จากการวิจัย การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก ตำรา เอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วเรียบเรียงตามประเด็นเพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาประกอบบริบทงานวิจัย การลดข้อความที่ซ้ำซ้อน และรักษาสำนวนเดิมให้มากที่สุด

ผลการวิจัย

1. การดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า องค์การอนามัยโลก ได้ให้ความหมายไว้ว่า การดำเนินชีวิตเป็นแบบแผนของการแสดงพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ และความสามารถในการเลือกแสดงพฤติกรรมนั้น นอกจากนั้นแล้วการดำเนินชีวิตยังเป็นลักษณะนิสัยหรือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีความคงที่ภายใน ซึ่งสะท้อนทัศนคติและค่านิยมของบุคคล หรือวัฒนธรรม ทั้งในเรื่องที่อยู่อาศัย ลักษณะครอบครัว ขนบธรรมเนียมประเพณี การประกอบอาชีพ สุขวิทยาส่วนบุคคล ค่านิยมทางสังคมและองค์กร การดำเนินชีวิตจึงเป็นตัวแทนผลรวมของการเลือก และการกรทำของบุคคลเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่มีอิทธิพลที่สุดต่อภาวะสุขภาพ[9] การดำเนินชีวิตของเกษตรกร เป็นแบบมีการพัฒนาที่ยั่งยืน คือการดำเนินชีวิตที่มีลักษณะควบคู่ไปกับการพัฒนาความสุข เป็นความสุขทั้งของตน ของผู้อื่น และของคนหมู่มาก เป็นผลดีทั้งแก่ตน ผู้อื่น สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ เกษตรกรผู้ดำเนินชีวิตตามแนวทางนี้จะเป็นทั้งคนดี คนเก่ง มีความสุข และมีความยั่งยืน เนื่องจากทุกองค์ประกอบของชีวิตคือร่างกาย จิตใจ สังคม ธรรมชาติ และวัตถุได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน ส่วนประโยชน์การดำเนินชีวิตของเกษตรกรในพระพุทธศาสนามี 3 ประการ คือ ประโยชน์เพื่อตน ประโยชน์เพื่อผู้อื่น และประโยชน์เพื่อส่วนรวมในสังคม ดังนี้

1) ประโยชน์เพื่อตนเอง อัตตัตถะเป็นกรอบการดำเนินชีวิตเพื่อตนเองเรียกว่า “ประโยชน์ส่วนตน[10]” เป็นการดำเนินชีวิตเพื่อหวังประโยชน์ในส่วนตน ได้อาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือรับรู้ถึงหลักการที่นำพาชีวิตของตนให้ประสบความสำเร็จ แล้วจึงนำพาชีวิตผู้อื่น เช่น เกษตรกรที่ประสบ

[9] United Nation. **Quality of Life in the ESCAP Region**. New York, USA. 1995, (n.p.).

[10] ที.ปา. 11/274/197.

ความสำเร็จในชีวิตย่อมมีหลักคุณธรรมอยู่ตลอด แล้วแนะนำให้คนอื่นประพฤติปฏิบัติตามเช่นเดียวกับตน ซึ่งเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตเพื่อได้บรรลุผลประโยชน์ส่วนตน

2) ประโยชน์เพื่อผู้อื่น ปรัตถะเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตเพื่อการช่วยเหลือผู้อื่นที่เรียกว่า “ปรัตถะประโยชน์แก่ผู้อื่น”[11] เป็นข้อที่เกี่ยวกับความเข้าใจและความมีเมตตาต่อผู้อื่น โดยการแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นด้วยความเมตตา เช่น เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการเกษตร ได้รับการยกย่องให้เป็นปราชญ์ ได้ช่วยเหลือเกษตรกรด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญา และกำลังทรัพย์ ช่วยผู้อื่นได้ใช้สอยให้เกิดประโยชน์เพื่อช่วยเหลือสังคม หรือการให้ประโยชน์แก่ผู้อื่น

3) ประโยชน์ร่วมกันในสังคม อุภยัตถะเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตเพื่อส่วนรวม ที่เรียกว่า “อุภยัตถะ ประโยชน์สุขร่วมกัน”[12] เป็นการนำไปใช้เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี ความดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชนในการรักษาสภาวะสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้แก่ ป่าไม้ ถนน ภูเขา แม่น้ำ ให้คงสภาพเดิมไว้ เช่น กลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันเพื่อร่วมสร้างความดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชนเกษตรกร ในการรักษาสภาวะสิ่งแวดล้อมต่างๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้สอยให้เป็นของสาธารณประโยชน์เป็นของส่วนรวมที่ใช้ร่วมกันและช่วยกันรักษาไว้ให้คงทน

2. หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ พบว่า ในพระสุตตันตปิฎกปรากฏความว่าพระพุทธเจ้าทรงแสดงทิฏฐธัมมิกัตถะ ไว้ใน อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ทีฆชาณุสูตร ว่า หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์เป็นหลักธรรมคำสอนที่สำคัญทางเศรษฐกิจในพุทธศาสนาหมายถึง ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง คือ

1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน , ประกอบอาชีพอันสุจริต มีความชำนาญรู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจตรา หาอุบายวิธี สามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดี

2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงานที่ตนทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย

3) กัลยาณมิตตตา คบคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักกำหนดบุคคลในถิ่นที่อาศัย, รู้จักคบเพื่อน รู้จักหาคู่ครองที่ดีกำหนดบุคคลใน ถิ่นอาศัยเลือกเสวนา สำเหนียก ศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้ทรงคุณ มีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

4) สมชีวิตา มีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม คือรู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิตเลี้ยงชีพแต่พอดี มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้มีรายได้เหนือรายจ่าย รู้จักประหยัดเก็บไว้ หรือเรียกอีกอย่างว่า “หัวใจเศรษฐี” คือ อุ อา กะ สะ

[11] ที.ปา. 11/275/198.

[12] ที.ปา. 11/276/199.

โดยหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน 4 นี้ถือเป็นหลักการพื้นฐานเพื่อการดับทุกข์ทางกายอันเป็นความทุกข์ที่เกิดขึ้นง่าย และมีอยู่มากมายในสังคมปัจจุบัน ซึ่งความสุขพื้นฐานทั่วไปตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไวมีในเรื่องความสุขของคฤหัสถ 4 ไดแก

1) สุขเกิดจากการมีทรัพย์

2) สุขเกิดจากการจ่ายทรัพย์เพื่อบริโภค

3) สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้

4) สุขเกิดจากการประกอบการงานที่ปราศจากโทษ

3. การประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

1) ด้านอุฏฐานสัมปทาในการดำเนินชีวิต หมายถึง ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เป็นการประกอบอาชีพด้วยการขยันทำงาน ขยันขันแข็งในการหาทรัพย์โดยทางสุจริต คนเกียจคร้านทำงาน หาได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธที่สมบูรณ์แบบไม่ พระพุทธเจ้าไม่เคยประณามความร่ำรวย หลักเกี่ยวกับอุฏฐานสัมปทาหรือความถึงพร้อมด้วยความหมั่น ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนทีฆชาณุว่า “....กุลบุตรในโลกนี้เลี้ยงชีพด้วยการงานใด จะเป็นกสิกรรม พาณิชยกรรม โครักขกรรม เป็นช่างศร รับราช หรือศิลปะอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการงานที่จะต้องช่วยกันทำนั้น ประกอบด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาอันเป็นอุบายในการงานที่จะต้องช่วยกันทำนั้น สามารถทำได้ สามารถจัดได้ นี้เรียกว่า อุฏฐานสัมปทา ....”[13]

ดังนั้น เกษตรกรจึงควรมีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน และการประกอบอาชีพที่สุจริต ฝึกฝนให้ตนเองมีความชำนาญการและรู้จริงในการงานที่เราทำนั้นพร้อมทั้งตรวจตราหาวิธีการที่เหมาะที่ดีจัดการ และดำเนินการให้ได้ผลดี

2) ด้านอารักขสัมปทาในการดำเนินชีวิต หมายถึง ถึงพร้อมด้วยการรักษา เป็นการรู้จักรักษาทรัพย์ที่ได้มาแล้วให้คงอยู่ เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์ในคราวจำเป็น เพราะคนบางคนหาทรัพย์ได้ แต่ไม่รู้จักรักษา หาได้มาเท่าไรใช้หมดไป ก็ไม่มีวันจะตั้งหลักปักฐานได้ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนทีฆชานุ ว่า “....กุลบุตรในโลกนี้มีโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม เขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์นั้นด้วยคิดว่า ทำอย่างไร โภคทรัพย์เหล่านี้ของเรา จึงไม่ถูกพระราชาริบ โจรไม่ลัก ไฟไม่ไหม้ น้ำไม่พัดไป ทายาทผู้ไม่เป็นที่รักไม่ลักไป นี้เรียกว่า อารักขสัมปทา....”[14]

ดังนั้น เกษตรกรนอกจากมีหลักฉันทะ คือความพอใจ ความขยันหมั่นเพียรในการจัดการดูแลกิจการของตนแล้ว ยังต้องรู้จักรักษาทรัพย์ที่ได้มาไม่ให้พิบัติไปด้วยภัยต่าง ๆ เช่น โจรภัย เป็นต้นโดยในยุคนี้นอกจากจะต้องคิดถึงเรื่องความปลอดภัยของทรัพย์สินที่หามาได้แล้ว เราจะต้องคิดถึงวิธีการที่ทำให้

[13] องฺ.อฏฐก. 23/54/341.

[14] องฺ.อฏฐก. 23/54/341.

ทรัพย์ของเรางอกเงยขึ้นด้วย ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงเน้นสอนให้เราใช้ปัญญาเป็นหลักในการคิด พิจารณา และคำนวณเสมอ

3) ด้านกัลยาณมิตตตาในการดำเนินชีวิต หมายถึง ถึงพร้อมด้วยการคบหา เป็นการรู้จักคบเพื่อนฝูงที่ดีงาม เพราะเพื่อนมีส่วนสำคัญในการสร้างหรือทำลายฐานะแห่งตน อีกทั้งยังเป็นผู้ร่วมสร้างประโยชน์ต่อกันและกันอย่างสม่ำเสมอ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนทีฆชานุ ว่า “....กุลบุตรในโลกนี้วางตัวเหมาะสม เจรจา สนทนากับคนในหมู่บ้านหรือในนิคมที่ตนอาศัยอยู่ จะเป็นคหบดี บุตรคหบดี คนหนุ่มผู้เคร่งศีล หรือคนแก่ผู้เคร่งศีลก็ตาม ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ถึงพร้อมด้วยศีล ถึงพร้อมด้วยจาคะ และถึงพร้อมด้วยปัญญา คอยศึกษาสัทธาสัมปทาของท่านผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธาตามสมควร คอยศึกษาสีลสัมปทาของท่านผู้ถึงพร้อมด้วยศีลตามสมควร คอยศึกษาจาคสัมปทาของท่านผู้ถึงพร้อมด้วยจาคะตามสมควร และคอยศึกษาปัญญาสัมปทาของท่านผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญาตามสมควร นี้เรียกว่า กัลยาณมิตตตา....”[15]

ดังนั้น เกษตรกรจะต้องมีกัลยาณมิตร กล่าวคือมีเพื่อนที่ดีจะสนับสนุนให้เราหาทรัพย์ รักษาทรัพย์ และใช้จ่ายทรัพย์อย่างสมเหตุสมผล ไม่คบหรือเสวนากับเพื่อนที่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย โดยเฉพาะการผูกมิตรกับคนที่เหมาะสมที่เรียกว่ากัลยาณมิตร คือ ผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ที่ดี ผู้ที่ปฏิบัติตัวดี ผู้มีศีล ผู้มีใจบุญชอบช่วยเหลือผู้อื่น ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธาในศาสนาพุทธ ผู้ที่สามารถจะแนะนำสิ่งดีๆ และช่วยเหลือเราได้หากถึงคราวจำเป็น

4) ด้านสมชีวิตาในการดำเนินชีวิต หมายถึง ถึงพร้อมด้วยการครองชีพ เป็นการรู้จักเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่ฐานะไม่ให้ฟุ่มเฟือยเกินไป ไม่ให้ฝืดเคืองเกินไป ประมาณตนในการจับจ่ายใช้สอยอย่างพอเพียงตามรายรับรายจ่ายของตน ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนทีฆชานุ ว่า “....บุตรในโลกนี้รู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์และทางเสื่อมโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนักด้วยคิดว่าด้วยการใช้จ่ายอย่างนี้ รายรับของเราจักเกินรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักไม่เกินรายรับ เปรียบเหมือนคนชั่งของ หรือลูกมือของคนชั่งของ ยกตราชั่งขึ้นดูก็รู้ได้ว่า ต้องลดลงเท่านี้ หรือเพิ่มขึ้นเท่านี้ ฉันใด กุลบุตรก็ฉันนั้นเหมือนกัน รู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนักด้วยคิดว่า ด้วยการใช้จ่ายอย่างนี้ รายรับของเราจักเกินรายจ่ายและรายจ่ายของเราจักไม่เกินรายรับ ถ้ากุลบุตรผู้นี้ใช้จ่ายโภคทรัพย์เหมือนคนกินผลมะเดื่อ[16] ถ้ากุลบุตรนี้มีรายรับมาก แต่เลี้ยงชีพอย่างฝืดเคือง ก็จะมีผู้กล่าวหาเขาได้ว่า กุลบุตรผู้นี้จักตายอย่างไม่สมฐานะ แต่เพราะกุลบุตรนี้รู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ ไม่ให้

[15] องฺ.อฏฐก. 23/54/341.

[16] องฺ.อฏฐก.อ. 3/54/266.

ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนักด้วยคิดว่า ด้วยการใช้จ่ายอย่างนี้ รายรับของเราจักเกินรายจ่ายและรายจ่ายของเราจักไม่เกินรายรับ นี้เรียกว่า สมชีวิตา...."[17]

ดังนั้น เกษตรกรจึงควรรู้จักใช้จ่ายทรัพย์เพื่อเลี้ยงชีวิตอย่างสมเหตุสมผล คือรู้จักกำหนดรายรับและรายจ่ายให้มีความพอดี มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ซึ่งหลักของการใช้จ่ายทรัพย์จะไปสอดคล้องกับหลักโภคสุข ดังที่ได้นำเสนอไปแล้ว

การดำเนินชีวิตของเกษตรกรตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นการนำคำสั่ง คำสอน ไปถ่ายทอดสู่สาธารณะชนให้เกิดการรับรู้ เข้าใจ และนำไปใช้ปฏิบัติตามเพื่อเป้าหมายสูงสุด เป็นการปฏิบัติจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งมีหลักธรรมมากมายที่เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตเพื่อความดับทุกข์ทั้งสิ้น และขึ้นอยู่กับระดับปัญญาของผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยเช่นกัน การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นไปตามระดับความสนใจ และตามความเหมาะสมของผู้ฟัง คือ ระดับโลกียธรรม หรือศีลธรรมจริยธรรม และระดับโลกุตรธรรม หรือ ปรมัตถธรรม ซึ่งวิธีการปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าซึ่งทรงสั่งสอนเพิ่มเติมเป็นกรณีเฉพาะอีก 3 ประการ[18] คือ

1) อภิญญายธัมมเทสนา ทรงแสดงธรรมด้วยความรู้ยิ่ง คือทรงรู้ยิ่งเห็นเองแลว จึงทรงสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม เพื่อใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

2) สนิทานธัมมเทสนา ทรงแสดงธรรมมีเหตุผล คือผู้ฟังตรึกตรองตาม หรือเห็นจริงได และสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมให้ถูกต้องและเหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตยิ่งขึ้น

3) สัปปาฏิหาริยธัมมเทสนา ทรงแสดงธรรมให้เห็นจริง คือผู้ฟังนำผลนั้นไปปฏิบัติตามพรอมทั้งไดรับผลแห่งการปฏิบัติตามนั้นตามกำลังของตน

สำหรับการประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในสังคมไทยปัจจุบันนี้ มีทั้งในส่วนของธรรมระดับโลกียธรรมหรือศีลธรรม และธรรมระดับโลกุตตระหรือปรมัตถธรรม โดยคณะสงฆ์จะมุ่งเน้นหลักธรรมสำหรับกลุ่มคนหมู่มาก และจะให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิตระดับศีลธรรมมากกว่า โดยในปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้เกษตรกรผู้มีความพรอมในการประพฤติและปฏิบัติธรรมในระดับ ปรมัตถธรรมได้ง่ายและสะดวกขึ้น โดยไมจำเป็นจะต้องเขาสู่วิถีชีวิตของนักบวช

ส่วนคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะ พบว่าไม่ควรปล่อยภาระหน้าที่การเผยแผ่หลักธรรมนี้ให้แก่ทางคณะสงฆ์เพียงฝ่ายเดียว หากแต่ผู้รับสารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาครัฐต้องให้การสนับสนุนจึงจะสามารถดำเนินการไปสู่อนาคตที่ดีได้ ดังนั้นวัดและคณะสงฆ์จึงเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเผยแผ่หลักธรรมเหล่านี้ เพื่อประสานการร่วมมือร่วมแรงในการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ

---

[17] องฺ.อฏฐก. 23/54/341 – 342.

[18] แก้ว ชิดตะขบ. **ประวัติความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2553. หน้า 27.

ทั้งทางด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ด้วย ส่วนการจัดกิจกรรมเข้าค่ายอบรมคุณธรรมนั้น ต้องจัดให้มีความน่าสนใจ ไม่ทำให้เด็กรู้สึกเบื่อหน่าย ซึ่งมีผู้ให้ความเห็นว่า ก่อนอื่นต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ต้องรู้ว่าเด็กมีความต้องการอะไร สนใจเรื่องอะไร และทุกกิจกรรมต้องให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วม

จึงเห็นได้ว่าการประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เสมือนเป็นการบูรณาการโครงข่ายด้านการบริหารจัดการมนุษย์มีความสุขได้ด้วยการพัฒนาตน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง การบริหารจัดการภายนอกคือต้องให้เวลา ให้ความจริงใจ กับกิจกรรมการเผยแผ่และคนรอบข้าง โดยไม่คิดจะทำร้ายต่อผู้อื่น ไม่กล่าวร้ายต่อผู้อื่น ส่วนภายในตัวเองก็ต้องพัฒนาทักษะการทำงาน ทักษะความเข้าใจในด้านการใช้เทคโนโลยีให้ทันกับโลก และนำไปพัฒนาตนเองแบบไม่หยุดนิ่ง โดยพัฒนาศักยภาพเวลาทำงานให้เพลินไปกับงาน เพราะในเวลาที่ทำงานได้ฝึกตัวของเราอยู่ตลอดเวลา[19]แต่การพัฒนาตนต้องอิงอยู่กับการรักษาศีลไปด้วย จึงเรียกได้ว่ามีความสมบูรณ์ในการประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี นี้ พบว่าได้มาจากการที่ผู้วิจัยนำหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศเผยแผ่ไว้อย่างองอาจมั่นคง เรียกว่า ทิฏฐธัมมิกัตถะ เป็นหลักธรรมคำสอนที่สำคัญทางเศรษฐกิจในพระพุทธศาสนาหมายถึง ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง ได้แก่

1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน , ประกอบอาชีพอันสุจริต มีความชำนาญรู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจตรา หาอุบายวิธี สามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดี

2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงานอันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตราย หรือ เสื่อมเสีย

3) กัลยาณมิตตตา คบคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักกำหนดบุคคลในถิ่นที่อาศัย, รู้จักคบเพื่อน รู้จักหาคู่ครองที่ดีกำหนดบุคคลใน ถิ่นอาศัยเลือกเสวนา สำเหนียก ศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้ทรงคุณ มีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

4) สมชีวิตา มีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม คือรู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิต เลี้ยงชีพแต่พอดี มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้มีรายได้เหนือรายจ่าย รู้จักประหยัดเก็บไว้

โดยหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน 4 หรือเรียกอีกอย่างว่า “หัวใจเศรษฐี” คือ อุ อา กะ สะ

[19] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **คู่มือชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา. 2562. หน้า 142.

นี้ถือเป็นหลักการพื้นฐานเพื่อการดับทุกข์ทางกาย อันเป็นความทุกข์ที่เกิดขึ้นง่าย และมีอยู่มากมายในสังคมปัจจุบัน ซึ่งความสุขพื้นฐานที่เป็นผลของทิฏฐธัมมิกัตถะนั้นเป็นความสุขของคฤหัสถ 4 ไดแก

1) สุขเกิดจากการมีทรัพย์

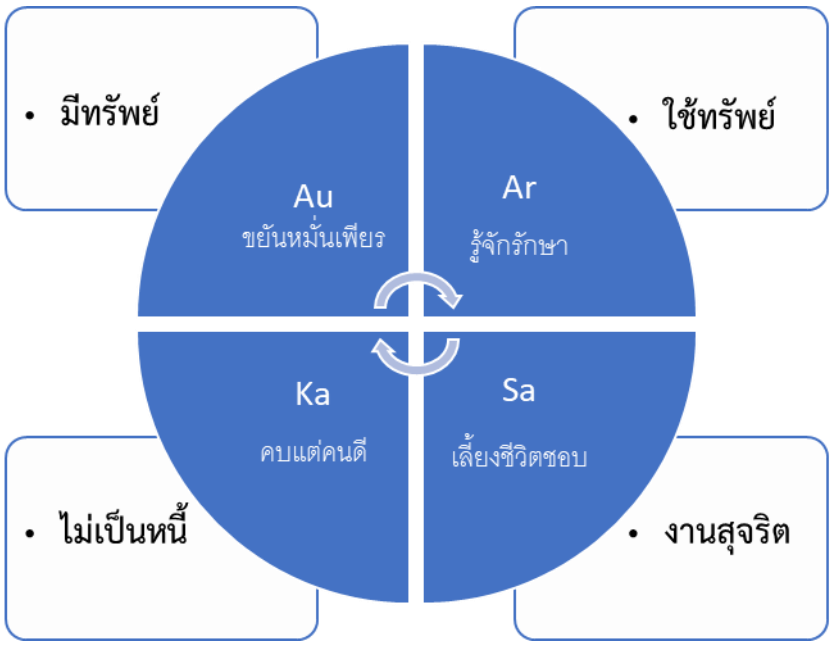
2) สุขเกิดจากการจ่ายทรัพย์เพื่อบริโภค

3) สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้

4) สุขเกิดจากการประกอบการงานที่ปราศจากโทษ

ซึ่งกลวิธีประกอบการประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ดังเช่น พร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพอันสุจริต พร้อมด้วยการรักษาทรัพย์และผลงานที่ตนได้ทำไว้ พร้อมด้วยการคบคนดีในถิ่นที่อาศัยเป็นมิตร และพร้อมด้วยความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดองค์ความรู้จากการวิจัยประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรนี้ เป็นองค์ความรู้ที่เกิดการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และกลั่นตัวจนตกผลึกลงเป็นกรอบความคิดที่มีรูปแบบขององค์ความรู้ที่ชื่อว่า “UAKS Model” อันเป็นโมเดลของการประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถะในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ซึ่งมุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่มีเป้าหมายในเรื่องของการรับรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้เพื่อการดำเนินชีวิตของเกษตรกรใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านการดูแลรักษา ด้านการคบคนดี และด้านการจัดการใช้จ่าย ตลอดทั้งความร่วมมือและเกื้อกูลกัน จนสามารถช่วยเหลือดูแลตัวเองได้ โดยสอดคล้องกับหลักอรรถประโยชน์คือ เพื่อตน เพื่อผู้อื่น เพื่อสังคม และการดำรงอยู่อย่างรู้เท่าทันโลกที่กำลังเปลี่ยนไป

องค์ความรู้ “UAKS Model”

แนวทางการนำองค์ความรู้ “UAKS Model” ไปใช้คือ Utthanasampada , Arakkhasampada , Kalyanamittata , Somjivita ซึ่งใช้ได้จริง โดยผู้วิจัยจะดำเนินการให้เกิดเป็นรูปธรรม เพราะเชื่อมั่นว่าองค์ความรู้ที่ได้เป็นการรับรู้ความจริงที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ มีประโยชน์ที่จะสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นต่อการดำเนินชีวิต และสามารถนำไปใช้เพื่อปรับสมดุลชีวิตให้กับคนทุกระดับชั้นและทุกหมู่เหล่า

บทสรุป

การประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี นี้ เป็นลักษณะของการเผยแผ่ตามปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการการดำเนินชีวิตของเกษตรกร โดยเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อเป็นการฝึกหัดอบรมพัฒนากาย พัฒนาจิตใจ และพัฒนาสติปัญญาอย่างบูรณาการ ผ่านกิจกรรมหลักที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตด้วยกระบวนการจัดการในลักษณะความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพอันสุจริต พร้อมด้วยการรักษาทรัพย์และผลงานที่ตนได้ทำไว้ พร้อมด้วยการคบคนดีในถิ่นที่อาศัยเป็นมิตร และพร้อมด้วยความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม และนำความสุขพื้นฐานทั่วไปเป็นผลของทิฏฐธัมมิกัตถะตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้นั้น ให้เกิดเป็นความสุขของเกษตรกร 4 ประการ ไดแก 1) สุขเกิดจากการมีทรัพย์ 2) สุขเกิดจากการจ่ายทรัพย์เพื่อบริโภค 3) สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ และ 4) สุขเกิดจากการประกอบการงานที่ปราศจากโทษ โดยมีองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยศึกษา คือ รูปแบบแห่งคุณภาพการประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี นี้เรียกว่า **“UAKS Model”** หมายถึง การปฏิบัติตนตามหลักธรรมและวิธีการดำเนินชีวิตของเกษตรกรตามคำสอนของพระพุทธเจ้าผ่านธรรมอันเป็นองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ เพื่อพัฒนาให้เกษตรกรมีลักษณะที่ดีตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา พร้อมกับพัฒนาให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ และนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ให้เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข ใช้ชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าในสังคมได้อย่างเหมาะสม และบรรลุเป้าหมายของการดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง

เอกสารอ้างอิง

แกว ชิดตะขบ. **ประวัติความสำคัญของการเผยแผพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพสำนักงานพระพุทธศาสนาแหงชาติ. 2553.

นพดล สุวรรณสุนทร. **หลักการบริหารงานสมัยใหม่ ประยุกต์ใช้ควบคู่กับหลักพุทธธรรม**. สุพรรณบุรี : วิทยาลัยการอาชีพสองพี่น้อง. 2555

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์.** พิมพ์ครั้งที่ 11/2, (กรุงเทพมหานคร : เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด. 2551.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน. 2556.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **คู่มือชีวิต.** กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา. 2562.

สำนักนายกรัฐมนตรี. **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2565–2569)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565.

สำนักวิชาการ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร์. **การปฏิรูปภาคการเกษตร พ.ศ. 2560 วาระที่ 14, สรุปการปฏิรูปภาคเกษตร**. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2561.

United Nation. **Quality of Life in the ESCAP Region**. New York, USA. 1995..